ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF AAN DE OUDE HAEGEVELDE, BREEDVELD, GEBROEDERS VAN DER AUWERABAAN EN SCHOENDONCK TE BORSBEEK (ANTWERPEN)

K-08-089

ARCHEOLOGIENOTA

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

ABO Archeologische Rapporten 818

Rapport opgemaakt door: Irene Jansen

ABO

Derbystraat 51

9051 Gent

november 2018

Dossiernr. 24974.R.01 (intern)

K-08-089 (extern)

Projectode: 2018J372

INHOUD

1 Gemotiveerd advies 3

DEEL 2 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

1 GEMOTIVEERD ADVIES

Deze archeologienota kwam tot stand naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen met betrekking tot de aanleg van nieuwe riolering onder de weg, RWA-grachten langs de weg en werken aan de wegenis.

Ten behoeve van de archeologienota is een bureaustudie uitgevoerd voor het projectgebied (zie Verslag van Resultaten). Uit deze studie bleek samengevat het volgende.

1.1.1 ZONE 1 EN ZONE 2

1) Uit het historische en landschappelijk onderzoek (hfds. 3 en 4) blijkt dat ter hoogte van beide zones van het studiegebied een matig potentieel voor steentijd vondstensites geldt. De tertiare bodem zit op geringe diepte. Enkel indien de plaggenbodems aanwezig in het gebied een ongeroerde begraven bodem bedekken is er een kans op intacte steentijdsites. Wel geldt er een vrij hoge kans op sporensites van de metaaltijden tot en met de middeleeuwen. De landschappelijke omstandigheden zijn gunstig voor occupatie en vondsten uit de omgeving duiden ook op menselijke aanwezigheid. Gedurende de nieuwe tijd bevonden zich akkers en voorlopers van de huidige wegen ter hoogte van het studiegebied en voor deze periode is de kans op sporen of vondsten die leiden tot vernieuwende inzichten over het gebied zodoende laag. De zeer dichte nabijheid van Fort III van de Brialmontvesting aan het studiegebied heeft waarschijnlijk geen of nauwelijks invloed gehad op de archeologische neerslag ter hoogte van het studiegebied.

2) Recent uitgevoerde boringen in het studiegebied tonen aan dat de huidige weg de bodem reeds tot 40 à 50cm-mv verstoord heeft. De wegeniswerken zullen zodoende ook geen extra verstoring veroorzaken binnen het studiegebied. Aanleg van de reeds aanwezige RWA-grachten binnen het studiegebied heeft ook al reeds de nodige verstoring veroorzaakt en herprofilering van deze grachten zal ook niet tot nauwelijks nieuwe verstoring veroorzaken. Het plaggendek dat volgens de bodemkaart over het grootste deel van het studiegebied voorkomt zal waarschijnlijk wel een goede bewaring hebben veroorzaakt aan de hieronder liggende sporen en vondsten. Daar waar nieuwe grachten worden aangelegd en de sleuven voor de nieuwe DWA-leidingen zullen zodoende mogelijk in situ archeologische resten aansnijden. De grachten worden echter aan het maaiveld slechts 1,70m breed en op hun diepste punt, 1m diepte 0,50m breed. Dit wordt aangelegd met een graafmachinebak die reeds de vorm heeft die de gracht zal krijgen. Aanleg hiervan zal dus geen bredere of diepere verstoring veroorzaken en breder of dieper uitgraven zal de grond instabiel maken waardoor de grachten sneller dicht zullen slibben of in zullen zakken. De leidingen komen onder de weg, die enkel opgebroken zal worden voor aanleg van de leidingen. Beide ingrepen kunnen zodoende enkel doormiddel van een archeologische begeleiding onderzocht worden. De grachten eventueel door boringen, maar proefsleuven is niet mogelijk. De DWA- en RWA-leiding verstoren eveneens lange stroken, maar niet breder dan 2m (ruime gok). De bewaring van eventuele sporen binnen het studiegebied is kortom waarschijnlijk goed, maar wordt ook maar zeer beperkt bedreigd.

3) Het archeologische potentieel voor steentijdvondstensites is matig hoog en voor sporensites hoog binnen het studiegebied. Voor beide zones van het studiegebied is de ingreep in de bodem echter zeer beperkt in breedte waardoor eventueel aan te treffen sporen en vondsten niet in

een ruimtelijke samenhang onderzocht kunnen worden. De **kenniswinst zal bij archeologisch onderzoek voor deze werken dan ook laag zijn**. Er kan vastgesteld worden of er sporen of vondsten uit de verschillende perioden aanwezig zijn, maar op een strook van 1m breed is het zeer moeilijk om structuren te herkennen en zullen eventuele erven of zelfs individuele structuren niet afgebakend kunnen worden in tijd en ruimte. Breder onderzoek is niet mogelijk. Daarnaast zal de weg enkel opgebroken worden voor aanleg van de nieuwe rioleringen om omwille van archeologisch onderzoek de weg vaker op te breken of langer open te laten liggen is onwenselijke omwille van de sociale en economische overlast die dit op zou leveren. Onderzoek kan dus enkel plaatsvinden in de vorm van een archeologische begeleiding, wat direct een complete opgraving behelst en dus een zeer grote kost oplevert zonder enige weet van wat dit op zal leveren. Enkel ter hoogte van de bufferbekken kan een iets bredere strook vooraf onderzocht worden zonder al te veel sociale overlast. De buffergracht wordt 29m lang en aan het maaiveld 4m breed (naar onder toe iets smaller). In totaal kan hier dus 116m^2 onderzocht worden voorafgaand aan de werken. De buffergracht krijgt een diepte tot 0,95m-mv. Hierbij zal het archeologisch niveau geraakt worden. Op basis van de boringen in het kader van het MHO is het studiegebied op dit perceel niet verstoord (boring 11). Desalniettemin betreft ook dit een strook van slechts 4,00m breedte. Zelfs door de verstoring van de aanleg voor de DWA-leiding hierbij op te tellen kan hier met toch een werfbegeleiding slechts een strook van beperkte breedte onderzocht worden. Ook hier zullen eventueel aan te treffen sporen dus niet ruimtelijk gekoppeld kunnen worden. De totale oppervlakte van de buffergracht, 116m^2 is ook zeer beperkt. Ook voor de buffergracht geldt zodoende dat kenniswinst bij een onderzoek over deze breedte laag zal zijn.

Bijgevolg is het potentieel tot kennisvermeerdering beperkt en wegen de kosten van een archeologisch onderzoek niet op tegenover de beperkte kenniswinst.

Er wordt dan ook een vrijgave zonder bijkomend archeologisch onderzoek geadviseerd op basis van onderstaande argumenten:

1) Het ruimtelijk inzicht is te beperkt in breedte om voldoende archeologisch inzicht te verkrijgen. Indien er archeologische resten zouden worden aangesneden, zouden deze **niet binnen een ruimere archeologische context** geplaatst kunnen worden. De beperkte werksleuf laat immers niet toe om kijkvensters e.d. aan te leggen. Bijgevolg is het potentieel tot kennisvermeerdering laag.

2) **De kosten van een bijkomend archeologisch onderzoek** evenals **de economische en sociale overlast** die dit met zich meebrengt staan niet in verhouding tot de mogelijke kenniswinst van een eventueel archeologisch onderzoek. Zo dient de openbare weg afgesloten en opgebroken te worden, indien er een bijkomend archeologisch onderzoek zou plaatsvinden:

    - Indien er een vooronderzoek met ingreep in de bodem plaats zou vinden, zou het wegdek opnieuw in de oorspronkelijk staat hersteld moeten worden vooraleer het opnieuw wordt opgebroken binnen het kader van de werken.

    - Indien er geopteerd zou worden voor een opgraving in de vorm van een werfbegeleiding, zou de initiatiefnemer de kosten van een volledige archeologische opgraving moeten dragen, zonder voorgaande kennis omtrent de bewaringstoestand of de aanwezigheid van mogelijke archeologisch relevante lagen. Hoewel dit verholpen zou kunnen worden door een landschappelijk bodemonderzoek, brengt deze prospectie dezelfde mate van overlast met zich mee als een prospectie met ingreep in

de bodem: de openbare weg zou opnieuw afgesloten moeten worden en in de oorspronkelijke staat hersteld worden. Dit leidt opnieuw tot een grotere kost en een sociale en economische overlast.

- Ter hoogte van de aan te leggen RWA-grachten langs de weg zouden landschappelijke boringen vooraf mogelijk zijn , maar geldt nog steeds punt 1: Eventuele archeologische resten die aangesneden zouden worden kunnen niet binnen een ruimere archeologische context geplaatst worden. Daarnaast zijn boringen niet geschikt voor het aantreffen van sporensites. Proefsleuven zijn niet mogelijk omdat deze een ruimere verstoring zouden veroorzaken dan de geplande werken en daarmee de grond langs de grachten instabiel maken.

Samengevat kan dus gesteld worden dat geen van de bovenvermelde stappen binnen een archeologisch onderzoek een te verantwoorden optie zijn.

3) De geplande werken zullen een beperkte impact hebben op mogelijke archeologische resten of archeologisch relevante lagen. Door de beperkte oppervlakte en breedte van de geplande werken zal de impact van deze werkzaamheden minimaal zijn. Bijgevolg is het "*potentieel tot kennisverlies*" laag tot zeer laag.

   In het geval dat er archeologische resten zouden aangetroffen worden en deze niet onderzocht kunnen worden binnen een archeologisch onderzoek, zou er slechts een beperkte mate van kennis verloren gaan vanwege het ontbreken van een grotere archeologische context. Het lage potentieel tot kennisverlies staan niet in verhouding tot de kosten van een eventueel bijkomend archeologisch onderzoek.

1.1.2 BUFFERGRACHT

Bovenstaande geldt niet voor de buffergracht op perceel 222R2. Ter hoogte van de buffergracht kan voorafgaande aan de werken onderzoek plaatsvinden in de vorm van proefsleuven zonder extra sociale overlast. Echter geldt ook voor deze zone dat de vergraving niet meer dan 4,00m breedte verstoord. Ook door de verstoring van de DWA-leiding onder het wegtracé langs de buffergracht bij de breedte op te tellen, blijft dit zeer beperkt. Bijgevolg wordt ook voor dit deel van het studiegebied geen vervolgonderzoek aangeraden om dezelfde reden:

- Het ruimtelijk inzicht is te beperkt in breedte om voldoende archeologisch inzicht te verkrijgen. Indien er archeologische resten zouden worden aangesneden, zouden deze niet binnen een ruimere archeologische context geplaatst kunnen worden. Bijgevolg is het potentieel tot kennisvermeerdering laag.

Er wordt dan ook voor het volledige studiegebied geen vervolgonderzoek geadviseerd.